

The Name of the Parsha

1

Levavitch
Rebbe

Look at these! are words that might be exclaimed upon encountering something new or different. Thus, the opening phrase of our Parsha, "These are the words which Moshe spoke to all the Jewish people," comes to teach us that words of Torah should always be looked upon as something new and exciting—as our Sages said, "they should be new in your eyes every day" (see Rashi to Devarim 26:14).

In order to help us perform this wonder on a daily basis, God gave us the gift of sleep. At first glance, sleep appears to be a total waste of time; for how is the purpose of creation advanced when we are lying in bed? Why did God charge us with a mission to improve and perfect the world, only to "handicap" us with the need to spend a significant portion of each day out of action?

However, to change the way we think (and act) to the extent that we have genuinely adopted a "new" approach is no less than a miracle. For if the definition of a miracle is an "unprecedented change in nature," then a totally fresh outlook to Torah and Divine service also represents an unprecedented change in our nature—a personal miracle.

In truth however, God made us need to sleep for a positive reason; for after a night's sleep one feels like a new person who is able to break free from the limitations of yesterday. So, since God wanted the "words which Moshe spoke to all the Jewish people," to be "new in your eyes every day," He built into us a mechanism which makes the miracle of changing our nature a little bit easier.

(Based on Sirhas Shabbos Parshas Devarim 5750)

2) לא כריכות

3) כלום וג' איוק
אזקא ח'ק

הנכם לישן על

ממנו אימר משמע ישראל עד היתה אם
שפוע ואמר ברוך המפיל תבלי שינה על
עניי והנמה על עפעפי ומאיר לאישן בת
עין יהי רצון מלפניך ה' אלוהי שתשכיבו

לשלוש ותן הל' [2] ברוחך ותרנילני לירי מצוה ואל תרנילני לירי עבירה
ואל תביאני לירי תפא ולא לירי עון ולא לירי נסוק ולא לירי ביוון
וישלוש בי יצר טוב ואל ישלוש בי יצר הרע ותצילני מפגע רע ומחללים
רעים ואל יבהלני הלומות רעים וירחורים רעים ותהא מטווי שלמה
לבניך ודצי עיני פן אישן המות ברוך אתה ה' המאיר לעולם כולו
כבבודו כי מתער אומר אלוהי נשמה שנתת כי סודתה אתה יצרתה בי
אתה נפתחה בי ואתה משמחה בקרבי ואתה עתיד ליפלה ממני ולהחיותה
בי לעתיד לבא כל זמן שתנשמה בקרבי מדה אני לפניך ה' אלוהי
ואלה אבותי רבן כל העולמים ארון כל הנשמות ברוך אתה ה'
המחיד נשמות לפגרים מהם כי שמו כל חכמה לימא ברוך אשר
*נתן לשבוי בנה להכחין בן יום ובן לילה כי פתח עיניה לימא ברוך
פיקח עורם כי *הרץ התיב לימא ברוך מודו אמורים כי לביש לימא
ברוך מלכיש עורסם כי גוף לימא ברוך וקף בפפים כי נודת לארעא
לימא ברוך וקע הארץ על המים כי סמני לימא ברוך המבין מצערי גבר כי
סיום מסאניה לימא ברוך שעשה לי כל צרכי כי אשר הבייניה לימא ברוך
אמר ישראל בגבורה כי פייס סודא על רישיה לימא ברוך עופר ישראל
בתפארה כי מעטף בציעיה לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו
להתעמף בציעיה כי מצח *חפילן אודעיה לימא ברוך אשר קדשנו
במצותיו וצונו להנח תפילן ארישיה לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו
על מצות תפילן כי משי ידיה לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על
נפילת ידים כי משי אפיה לימא ברוך המעבד וכלי שינה מעיני ותנומה

כל השוכח דבר אחד ממשנתו וכו' שנאמר רק השמר לך וכו'

משה רבנו דברי הקב"ה, לא היה משה רבינו ע"ה יכול לקבל התורה כמו שהיה ממש בכונת הבורא יתברך, אם כן היה קצת חילוק בין הקבלה לנתינתה, לכן היא שונין אחר כך ביחד, פירוש שהקב"ה חזר ושנה עמו כמו שהיה בהשגת המקבל, דהיינו כדי שהלימוד וההשגה של משה רבנו יהיה מהקב"ה בלי הפרש בין המקבל לנותן, כי צמצם הקב"ה ההשפעה שיהיה לפי השגת המקבל. ובשפת אמת (שם וכליקוטים דברים) מכאן ענין משנה תורה גם כן על זה הדרך, שבני ישראל גם כן לא השיגו ממש רבינו ע"ה כמו שהיה בכונתו, לכן חזר ושנה עמהם התורה כמו שהשיגו הם. ובספה"ק בית ישראל (דברים

יש להקשות בדברי המשנה, איך מביא התנא ראיה מפסוק המדבר על שכחת מתן תורה, למי ששוכח דבר אחד ממשנתו, הלא שם אנו מצוים לזכור

המעמד הנשגב, וההתגלות המיוחדת שהיה אז, ואיך נוכל לדמות זאת ללימוד התורה של היחיד. וכמו כן מציינו שחז"ל (בכנות כב.) דרשו וחייבו אותנו שניגש ללימוד התורה באותו האופן שהיתה הגישה למתן תורה באימה וכיבאה וברתת ובוזיעה, וגם על זה יקשה, איך אפשר לדמות לימוד התורה של היחיד, למעמד הנשגב של מתן תורה.

ונקדים דברי החידושי הרי"מ זי"ע (שפ"א דברים תלילה) על הפסוק (שמות לא יח) יכילותו לדבר אתו ופירוש רש"י שהקב"ה חזר ושנה עמו ביחד, וביאר כי באמה בכל פעם יש חילוק בין השגת התלמיד למה שמלמדו הרב, כי איך התלמיד משיג

1

בין פארן ובין תופל. לשון בין ובין מקום אתי להוסיף שנית ידי ולפרשו על מה דביני ביני בין י"ז בתמוז לט' באב, כי פארן היינו מעשה מרגלים אשר בו בכו בכיה של חנם והוקבע בכיה לדורות בליל תשעה באב, ותופל היינו העגל אשר עשו, כי מה שפירש"י שתפלו על המן אין לו דמיון במקרא ויותר היה נכון אם היה רש"י מפרשו מלשון היאכל תפל מבלי מלח (איכותו) כי כל דבר שאין בו טעם נקרא תפל וזה היה מסכים לדברי רש"י. אבל לפי דרכנו קרוב לשמוע שמעשה העגל רמו בתפל, כי מצינו לשון זה בע"ז בכמה מקומות, בירמיה (כ"ג) כתיב ונביאי שומרון ראיתי תפלה הנבאו כבעל וגו'. וכתוב (איכה כ"ד) נביאיך חזו לך שוא ותפל וגו'. וכן יחזקאל קרא אותם טחי תפל. (יג"א) וכן אמרו עושי העגל אלה אלהיך ישראל. (שמות ל"ד) ובוה נתנו תפלה לאלהים וזה היה ב"ז בתמוז ובו ביום נשתברו הלווחות, וקיעת אבנים אלו הוקבע לדורות כי ב"ז בתמוז הובקעה חומת העיר ואבניה ובין ב' גבולים אלו ישראל רובץ בין המשפטים וזהו לשון בין ובין הנאמר כאן וכמ"ש

(איכה ג.) כל רודפיה השיגוה בין המצרים. כי בין חטא העגל ובין חטא המרגלים כרע רבץ ודוחו לא יוכלו קום כי בדרך הטבע אין הצלה מפני עקת אויב כ"א כאחד משני דרכים או בשניהם כאחד, הן מצד השגחת הש"י המציל לכל הרבקים כבו אף אם אינן עצומים בטבע מ"מ כשהן מקיימין ואהבת את ה' אלהיך. הגורם הדביקות בהש"י אז הוא מציל לכל הרבקים בו, הן מצד הטבע כשהן מקיימין ואהבת לרעך כמוך. אז איש את רעהו יעזורו אף אם הם חוטאים וטר ה' מעליהם מ"מ יש להם קצת תקוה בדרך הטבע אם לא תתנגד להם המערכה.

ובכ"ז זמנים אלו אבדו ישראל שניהם כאחד, וא"כ אל מי ינוסו לעזרה, כי ב"ז בתמוז שעשו העגל בו ביום נזודו אחר ופנו אל הש"י עורף ולא פנים בתודש שמזלו סרטן שדרכו לילך לאחוריו כך נזודו אחר ואז אבדו ההצלה הבאה מפאת ההשגחה. ובט"ב היה מעשה המרגלים בו ביום נולדה מדת שנאת חנם בישראל כמ"ש (דברים א"ב) ותאמרו בשנאת ה' אותנו הוציאנו וגו' פירש"י מה דבלבך על רחמך מה דבלביה עליך. (ילק"ש דברים תתה.) כי המה סברו מאחר שכל אחד מהם שונא את

חבירו כך מסתמא שונא אותם גם הקב"ה, ועוד מאחר שטענו לומר שהקב"ה שונא אותם בחנם א"כ ודאי טבע הענין מחייב זה שכל אחד ישנא את חבירו, ותהר צרה זו ותלך מדה רעה זו אשר החריבה בית ראשון ושני, כי בבית ראשון היה שנאת חנם בין נשיאי ישראל, ובבית שני פשטה הנגע בין כל ישראל כדאימא ביומא (ס:) וזה היה בתודש אב שמזלו אריה כי כל אחד דמיונו כאריה יכסוף לטרוף את חבירו ואז אבדו גם ההצלה הטבעית כי אם אין אהבה ביניהם ואין אחד סומך ועוזר לחבירו מי יקום יעקב כי קטן ודל הוא (עמוס ז.) נמצא שבין גבולים אלו נתפרדה החבילה מכל וכל כי סרו מהר מן ה', וסרו גם איש מעל אחיו, ונמצא ש"י בתמוז וט' באב גדר מזה וגדר מזה ואין דרך לנטות ימין ושמאל לפיכך כל רודפיה השיגוה בין המצרים. כל משמע אפילו רודף כל דהו חלוש יוכל להם כי בזמן אחד נאצו את קדוש ישראל חללו קדושת ישראל התלוי באחדות האומה, ובזמן שני נזודו אחר מן השכינה ואל מי ינוסו לעזרה.

ע"כ אמר משה בתוכחה זו, ראו כי אתם עומדים בין שני גבולים אלו בין המצרים מצד מעשה פארן ומעשה תופל וכדי לזרום על התשובה אמר כן כי אם לא ישובו אז מעשה של פארן יקבע להם בכיה לדורות כי בו מאסו בארץ הקדושה על כן יהיה דינם לגלות ממנה כאשר באמת גלו בט' באב. ובמעשה תופל יסבבו בקיעת העיר ב"ז בתמוז וביני ביני ירצו בין המשפטים ואויב כל דהו ירדפם. ולפידוש זה צריכין אנו לומר שמלת ולבן רמו על שחלקו על המן שהיה לבן כפירוש רש"י ודי זהב רמו לחטא בני גד וראובן שהיה ממונם חכיב עליהם יותר מגופם אע"פ שהיה להם די.

מקדש שני היה מסתמא ישראל עמם כי ישראל הם מחלוקים על ידי בית המקדש שהיה להם ומפני כך נחרב הבית בשביל שנאת חנם שנחלק לבנם והיו מחולקים ולא היו ראויים למקדש אשר הוא המחלוקת ישראל, ולפ"י י"ל דביאור הכלי יקר דאש"ג דמחזר בגמי 6 דמקדש ראשון חרב מפני ע"ז וג"ע ושפ"ד היינו רק שמה"ט אבדו מעלת בית המקדש ראשון שהיה מיוחד במעלה שהיתה השכינה

שורה זו אצל אחי לא הי' צריך שימרח המקדש לגמרי דלא גרע ממקדש שני שלא הי' השכינה שריה בו ומ"מ הי' להם בית המקדש כי היו מחלוקים ע"י בית המקדש, ולזה כמנ הכלי יקר דגם בית ראשון הי' שנאת חנם בין נשיאי ישראל ולא היו ישראל מחלוקים ע"י המקדש ולא היו ראויים למקדש אשר הוא המחלוקת ישראל.

ושונה, שנותן הקב"ה לו כח שיבין כפי השגתו. כלומר, אדם הלומד תורה, הרי השגתו רחוקה מאוד ממה שכונת התורה באמת, ונמצא אם כן כי לא היה ללימודו חשיבות כלימוד התורה ממש, ולכן הקב"ה יושב ושונה עם האדם לפי השגתו, והיינו 'כנגדו', לפי השגתו של האדם בתורה. ויש להתבונן בדברים אלו, כי לפי דבריו לכל אדם בעת לימודו יש נתנית התורה, יש לו מעמד של קבלת התורה לפי השגתו, וזה הקב"ה יושב ושונה כנגדו. ולכן אומרים בברכת התורה 'נותן התורה' בלשון היה ולא 'נותן' בלשון עבר, כי הנתנה היא נצחית, לכל יחיד ויחיד בעת לימודו.

ובזה מובן דברי התנא שעל כל לימוד התורה הביא ראייה מהפסוק 'השמר לך וכו', כי באמת בכל עת שאדם לומד הוא נמצא במעמד של מתן תורה, כי הקב"ה יושב כנגדו. ועל כן זה מחייב האדם שיתנהג ביראה ואימה כפי שהיה במתן תורה ממש, כי יש לו באמת מעמד כזה, והבן.

הכלי יקר כתב שנתעשה בלג היה מעשה מרגלים שבו נזדה מדת שנאת חנם בישראל ומהר נרה זו ותלך מדה רעה זו אשר החריבה בית ראשון וזית שני, כי בנים ראשון היה שנאת חנם בין נשיאי ישראל וזנית שני פשטה הנגע בין כל ישראל כדאימא ביומא עכ"ד, וג"ע דביומא דף ט' ב' אימא מקדש ראשון מפני מה חרב מפני ג' דברים שהיו זו ע"ז וג"ע ותפיכות דמים אצל מקדש שני חרב מפני שהיתה זו שנאת חנם, הרי דמקדש ראשון לא נחרבה מפני שנאת חנם אלא מפני ע"ז וג"ע ושפ"ד, ועוד ל"ז דאס בנית ראשון לא היה שנאת חנם אלא בין נשיאי ראשון לכד מ"ט נחרבה בית ראשון.

ונראה דמהר"ל בפ"ד מנחם ישראל ציאר 16 דמקדש ראשון היה השכינה שורה בו ולפיכך חרבן שלו כאשר לא היה ראוי שחשרה שכינה צנייהם והיינו כשטמא את בית המקדש וג"ע ע"ז ושפ"ד נקראו טומאה כדאימא בשבועה דף ז' ב' ולפיכך בשביל אלו ג' טומאות חרב הבית, אצל מקדש שני שלא הייתה השכינה שורה בו כמו במקדש ראשון לא נחרב בשביל אלו ג' עבירות, אצל מעלת

ובכר שלחה מלכות רומי שני סרדיומות אצל חכמי ישראל למרונו תורחכם קראו ושנו ושלשן בשעת פטירתן אמרו להם דקדקנו בכל תורחבם ואמת הוא דוץ מדבר זה שאתם אומרים שור של ישראל שנגה שור של כנעני פטור של כנעני שנגה שור של ישראל בין חם בין מערד משלם נוק שלם מבני אי רעדו דוקא אפילו דכנעני כי נגה דישאל ליפטר ואי רעדו לאו דוקא אפילו דישאל כי נגה דכנעני לחייב, ודבר זה אין אנו מדיעים אותו למלכות. רב

11) ע"פ

קראו וטעו וטעו. ואל"ס והא אמרינן בחגיגה (דף יג.) המלמד תורה לעובד כוכבים עובר בנזף דמגיד דבריו ליעקב (מכילתא קמ"ג) למר דכע"כ עשו ע"פ דברי המושל ולא נחייבו למחור מלתא ד'י גמי' עשו עמם נרים גדלי' בספרי דפרשה אף חובב עמים :

12) ע"פ ד"ק ס"ט

עכשן דלא טרי ללמוד תורה לגוי אף עמוס שלום ונלכות. וק"י עמוס טכר הכהן. איל צנזרים וסכנת, וא"י להם ללותם שכוללחו במדינת קשרד וטעו ולכן ישמעאל הלומדים תורה סי עם האומות צעזור הכהן והשלומי טככן. הם המילדים צרים לע"י. כי אח"כ הם מהפכי למינות כאלך פמענו ורליוו צעריה. והי' נסר הכורה בקבלה ליהט לומר ליהטעו ויהטעו לוקירס כו. וכל הית לכתוב הורה טבעל פס כדי שלא יפסכו לעינות כדליתא בפסקי דרי אליעזר. א"כ אופן כלכטים הכמטלים צנפסוסם וצגוסם להפס עלה ט. אסר לומדים עם האומות לפע"י גדול עוכס ונכסול, ולא ירלו צנחמות ליון. גם פמעיקן מהאי צרייט' דלסור לטנות דברי תורה אף כי סככה, וחייב למסור עלמו עליה דלפי חד פטורי דהוי פמלכות סרעני גזרה עליסס. ולתה לא יירלו חכמים פמעיליל מלכות סרעני עליסס. הלא לא תמולל דבר קשה כזו לומר צפרי האומות פלחמו פטורין מהיזיקן וסס חייבים. וכי לא הים רלוי למטס חיי לכמס פמדות וסרצוס דליפיק חייביה. פמענו מלכות סרעני פכך וספסנתה קל להסגולל ולהסכפל על סוכלינו. וא"כ הים לטס לטנות או פסיהס

חייבים או שכיס פטורין, אלא שיצו פמטיצים חנו למסור על קידוש השס. ואס חיי יכנה הדין הים ככופר צתורת עשה. ונסתמול חייבי כנון פספסרים פלרו צמטני' על כל דין ודין שור של ישראל סכנס לטל ככדי וטל ככדי סכנס לטל ישראל, וע"כ הסיצו פלמות על קדוש' השס. כי לא ה"י יכו"י צידי לטענו חס בלעוס מדין זה. והא דלית' צמ"ק זמגילי מעט' צחלמוי סכנים ע"צ זקיי' וכו' וסינו הסורה. סחס מן סמיאל הור דלסכינוו צהדיכו וכעין כוח סקודס הים. וכן ח"י' סחס נחן סקציה כל אחד ב"י וסיה על פי סדיצור. ועוד סחס לא סינו פוס, דבר מוסמענו חלל סינו סלסון דלא יספכו למינות. וכמו פטינו כך הור כווכס סוקרל כספוקו. אצל לומר על ספטור סי"צ או לסיפך הים ככופר צתורת מוסס. מה לי דיצור אחד מה לי כל סהורה כדליתא צפ"י דיומול אמר רב כל סקוכס דבר ח' מכל סלמודי גורס גלות לצביו. סנלמור וספסכס חורס חלסיך אסכס צ"ך גם ח"י. אלא דדבר אחד פסויה הור נקרל סוכה ה"י

13) ר"מ

לז) גם בי התאנה ה' בגלגלכם. יאמו ונה חסאחכם צשר עשיתם בעת ההיא במרגלים מנעו מכם הארץ הטובה, ועוד הוספתם לחטא בפעם אחרת עד שמנעתם גם אותי מלעבור. כי רצה להזכיר יחד עונש כל הנמנעים מעבור אל הארץ כי הכל בגרמת עונותיהם, וכדי שיזכיר כאן ענין יהושע כי הוא יעבור מפני שמלא אחרי ה' כחברו י, ויזכה י עוד שינחיל הארץ לדור השני בעבור שבעוש משה ונגזר עליו שלא יעבור. והנה הזכיר כל המעשה ההוא וזולתי מגיפת המרגלים עצמם, וגם לא הזכיר הדבה, כי לא ידבר בגנאי היחידים אבל יוכיח את הרבים שכולם חטאו וכולם בעשו :

14) א"ה

ואנשים, מנחה אם היה נכנס משה לארץ היה צונה ציח"מ ולבשלן חמחו עליו לא אפשר כנזכר ויחר אף ה' בשנאלי ישראל ויהיה כליונס צמקוס חורבן כבית, לזכ צר ה' בגזירת המרגלים גם על משה שימות במדבר, וכוא אומרו גם די סכחאף ה' בגלגלסו) פי' צנגול דברים שלכס כי חס לא הים עון המרגלים וכיו נכנסים אפשר שיהי נכנס טכס עמכס וכנס סיבנה בית המקדש חין מיוחס כי לא נסגבר צחינה כרע וכו' פומדים צלדקס צלרן חלל מלמלעות עון מרגלים צברה יד רשע וידע ה' כי לא יעמדו צלדק ולא ולמדו משינה חלואנו, ח"י' וכלל חלמי שמיחה משה כיתה על מי מריבה, כבר כחצתי סס (חקת כ' ה') שחס משה הים מקדש שמו יסכרך כיו ישראל חזרים למכרתס שכו צו קודס חטל המרגלים צלמלעות קידוש ה' בגדול וכהי ה' מחיר פנועת משה וכהי נכנס לארץ וצונה בית המקדש מכון לשנחו עולמים :

15) גם די סכחאף כי בגלגלסו ונה קשה וכלל לא מליו סכחאף כי על משה בעון המרגלים, ורמב"ן פירש ואמר ועוד כוספתס לכרע פעס חחרה) עד סגרמחס לכחאף די ט"י, וכן דבריו גרליס כי חלמי שעדין הור מדבר בענין המרגלים שק אמר ככתוב אחר זכ וטפכס אשר חחרס ונה עד סוף ספרסכ והור מדבר בענין המרגלים ולמה ספסיק צסוך סעמך צלל סעמך. וחס סכלין כרצ סרלס לסזכיר יחד כממעיס מעבור חלרן שחס כיו גרמל ח"ה, לא ידעתי מה כנלס יס צוב, וצכנו הור ט"פ דבריכס ז"ל (תענינה כ"ט) שחמרו פסוק (שלח י"ד ח') ויכנו סכס צלילה וגי קטנו צכיה לדורוה כי ליל ט' צלל כיתה שזו נחרר כבית, וחמרו עוד (סופר ע') שחס הים נכנס משה לארץ וכהי צונה בית המקדש לא הים כבית מחר שחן חומה ולשון נופעה צו, וחמרו עוד (מדרש סכלים ט"ט) פסוק חמור לחאף חלכיס צלו גוים וגי ח"ל קיכ מכוני ליה חלל על סכשלין חמחו על פסיס

המובן בדברי חז"ל אלו, "ואם תעוותו אותם מתוך שכחה תחשבו שוטים", נראה ק:

הגויים דומים לשמש. לכל אחת מאומות העולם ישנה תכונה מסויימת. לאומה אחת יש את כח החסד, אומה אחרת - כח של גבורה, ולאומה נוספת - כח של מסירות נפש וכדו'.

האומה היחידה שהיא דומה לירח, לית לה מגרמה כלום - היא עם ישראל. זהו יסוד גדול: לעם ישראל אין שום תכונה עצמית משלו. התכונה היחידה שיש להם היא, שדרכם יכול להשתקף אורו של הקב"ה.

15) חסד

4

(16)
סע

משל למה הדבר דומה? בבית ישנם חפצים מסויימים; שולחן, כסא, כף, מזלג, וגם ראי [מראה]. לכל אחד מהחפצים הללו יש איזשהו כוח, תכונה כלשהי, אבל לראי אין שום כוח. לא ניתן לאכול בעזרתו וגם לא לשבת עליו. אלא מה? דרך הראי ניתן לראות מראות יפים ונהדרים. אין גבול לתמונות הנפלאות שהראי יכול לקבל בתוכו. אבל אם לא נציב אותו מול תמונה יפה - הוא כשלעצמו אפס־אפסים, אין בו מאומה.

6 דרך הירח יכול להשתקף כל אור השמש, עד שיהיה מי שיטען שאין בכלל ירח. מאידך, דרך הראי יכול להשתקף חושך גמור, עד שיהיה מי שיטען שאין בכלל מציאות של שמש!

לכן, אם כלל ישראל אינם שומרים את מצוות התורה - ייחשבו לשוטים! הגרועים שבאומות! מדוע? כי הם כשלעצמם - אין להם כלום! יכולים הם להיות שפלים שבשפלים, כעפר שעל פני האדמה. האומה היחידה שעלולה להתרוקן מכל תוכן היא האומה הישראלית. . . .

לכן עם ישראל נחשב למידת המלכות, פירוש - שדרכם יכולים להתגלות כוחותיו של הקב"ה בעולם. כאשר הקב"ה רוצה לגלות את טובו ית', הוא מגלה זאת באמצעות עם ישראל.

16 מי שרוצה כיום לראות את גבורות ה', רואה זאת בתוך עם ישראל: כבשה אחת בין שבעים זאבים, והיא ממשיכה לשרוד מזה אלפי שנים. אין זה מכוחו של עם ישראל אלא מכוחו של הקב"ה, אבל לעם ישראל מצדו אין כלום, הוא כ'דאי' בעלמא המשקף את כעבוד מלכותו ית' בעולם.

כשלי הסער הוה

(17)
דעת
סע

1 עומדים אנו בערבו של היום המר והנמהר, תשעה באב, ושומה עלינו לא רק להתאבל אלא אף להתבונן, לערוך חשבון הנפש לפשפש במעשינו ולחזור בתשובה. שהרי אמרו חז"ל (ירושלמי יומא ה' ע"א) "כל דור שלא נבנה ביהמ"ק בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו". לא זו בלבד דהוי כאילו חרב בימיו (כשגור בפי הבריות) אלא מעלין עליו כאילו הוא החריבו. ואם עלינו להרגיש כאילו אנו אלה שהחרבנו את בית המקדש, ודאי שעלינו לפשפש במעשינו ולתקן את רוע מעללינו.

שהרי כשאמרו חז"ל "מעלין עליו כאילו הוא החריבו", קל מאוד להצביע על אחרים ולהוציא את עצמנו מן הכלל. כך רגילים אנו תמיד, לראות את חסרונם של אחרים ולתלות בהם את כל פגעי הדור ולראות תמיד את מעלת עצמנו. אך לא כן דרך התורה. כאשר עמד נתשול שבים לשבור את הספינה עמד יונה הנביא ואמר בשלי הסער הזה! יונה הנביא, נביא ה' צדיק וקדוש, נמצא הספינה עם קבוצה של נכרים, ברור כשמש שהיה קדוש ונשגב מהם אלף ידות, ואעפ"כ יודע הוא בשלי הסער הזה.

16 ובגיטין (נ"ח ע"א) מסופר "ת"ר מעשה ברבי יהושע בן חנניה שהלך לכרך גדול שבדומי אמרו לו תינוק אחד יש בבית האסורים יפה עיניים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים הלך ועמד על פתח בית האסורים אמר מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזים ענה אותו תינוק ואמר הלא ה' זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלך ולא שמעו בתורתו אמר מובטחני בו שמורה הוראה בישראל העבודה שאיני זו מכאן עד שאפדנו בכל ממון שפוסקין עליו אמרו לא זו משם עד שפדאו בממון הרבה ולא היו ימים מועטין עד שהורה הוראה בישראל ומנו ר' ישמעאל בן אלישע".

5

יש לתמוה מה דאָה ד' יהושע בן חנניא בדבריו של ילד זה שתביא אותו להתפעלות גדולה, מה ניצוץ של גדלות שמע בתשובתו עד שבטח בו שיהיה מורה הוראה ומנהיג בישראל.

18 e

ונראה בזה, דהנה יש לעיין בפסוק זה שבניסוחו ולשונו יש סתירה מיניה וביה, "הלא זה ה' חטאנו לו", אנחנו חטאנו, ושוב כתיב "ולא אבו בדרכיו הלך ולא שמעו בקולו", הם אשר לא אבו ללכת בדרכיו ולא שמעו בקולו.

ונראה דיש ללמוד מדברי הנביא דבכל שעת פורעניות, בכל שעה שאנו מוכים ומתייסרים, קודם יש לפשפש במעשינו לפני שאנו מצביעים על אחרים ומאשימים אותם. כי תמיד קל יותר להאשים אחרים ולתלות בהם את כל תחלואינו מאשר לפשפש במעשינו אנו ולבדוק את בדק בתינו, כמה קל היה לתינוק זה בשעת הגזירה להצביע על אחרים, למצוא אותם אשמים ולתלות בהם את הקולר, מלכות רומי הרשעה מצד אחד, הצדוקים והבייתוסים שהרימו דאש לקצץ בנטיעות להפוך את הקערה על פיה, ובתוון הבריונים שפרקו עול חכמים והביאו אסון על כל העם.

אך לא כך הוא עושה. הלא זה ה' חטאנו לו. בשלנו הסער הזה! אנו חטאנו, ועלינו לחזור בתשובה. ורק אח"כ ממשיך הוא ואומר, "ולא אבו בדרכיו הלך ולא שמעו בקולו".

וזה הנהגה של גדלות! גדלות ברוח וגדלות בנפש, וזה דרכם של גדולי ומנהיגי ישראל. זה הדרך שלמדנו מחז"ל שבכל עיסוקם בחורבן ביהמ"ק הוכיחו אותנו וייסרו אותנו בשוטים. בעוונותינו שרבו חרב הבית וגלו ישראל מעל אדמתם!

לשמע תשובה זו אמר ר' יהושע "מובטחני בזה שיהיה מורה הוראה בישראל!" הן אמרו חז"ל (יומא ט' ע"ב, ירו' יומא ד' ע"ב) דהבית הראשון חרב בעוון ג' עבירות חמורות שבתורה, עב"ז, ג"ע ושפיכת דמים, אך בזמן חורבן בית שני היו יגיעים בתורה וזהירין במצוות ולמה חרב הבית, בעון שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד ג' עבירות חמורות שבתורה!

וכך גם בדורינו, רבים מקרבנו מרגישים שיודעים הם בבטחון גמור למה לא נבנה ביהמ"ק, מי מעכב, בשל מי הסער הזה. הרפורמים, הקונסרבטיבים, החילונים, נישואי תערובת, וכו' וכו', והרשימה ארוכה מארץ מדה ורחבה היא מני ים. אך כל כולה בטעות יסודה. בשלנו הסער הזה!

לא בעונותיהם של התינוקות שנשבו, ולא בגינם של אלה שהוציאו את עצמם ופרשו לרעות בשדות זרות, אלא בשלנו. בני התורה אנו וזכינו להתבשם באורה של תורה, דברי התורה ודברי חז"ל נהירים לנו ושגורים על לשוננו, יודעים אנו את האמת, אך לפעמים אין אנו הולכים לאורו, נאה דורשים ולא נאה מקיימים, בשלנו הסער הזה. עלינו אמרו חז"ל "מעלין עליו כאילו הוא החריבו".

הבה נפשפש במעשינו, נתחזק בתורה, באהבת רעים, בכונת התפילה ובמדות טובות ובכך נזכה שהקב"ה ירחם עלינו ויבנה בית מקדשינו ותפארתנו בב"א.